

Persberichtgeving over jongerengeweld

Schaven aan een vertekend beeld over vertekening

ABSTRACT

Criminaliteitsverslaggeving biedt het publiek interpretatiekaders aan. Zeker wanneer mensen geen persoonlijke ervaring hebben met een thema als jongerengeweld, zijn ze hoofdzakelijk aangewezen op media als informatiebron. Buitenlandse onderzoeken rapporteren een overrepresentatie van jongerengeweld in de media en spreken van een vertekend, onrealistisch beeld. Onderzoek naar dit specifiek segment van persverslaggeving in vergelijking met berichtgeving over algemene jeugdcriminaliteit ontbrak nog in Vlaanderen. Aan de hand van een kwantitatieve inhoudsanalyse van 3889 artikels in Vlaamse kranten gingen we na hoeveel persaandacht uitgaat naar het thema jongerengeweld en op welke manier deze berichten geframed worden. Bovendien onderzochten we in welke mate de pers de regels omtrent het vrijwaren van de privacy van jongeren naleeft en of ze een betrouwbaar beeld schetst van het aandeel jongerengeweld in de samenleving. Onze resultaten tonen aan dat de Vlaamse pers geen buitenproportioneel aantal artikels besteedt aan dit topic in vergelijking met het totale nieuwsaanbod in kranten. Het precieze beeld van vertekening dient bijgeschaafd: het gaat immers meer om de manier van berichtgeving over jongerengeweld dan om een overdreven aandeel in het totaalaanbod. Ondanks stelden we vast dat artikels over jongerengeweld gemiddeld twee keer groter zijn en vaker vergezeld zijn van foto's dan andere artikels over criminaliteit en dat moord gepleegd door jongeren overgerepresenteerd wordt in kranten. Omgekeerd kent het aantal berichten over slagen en verwondingen een onderrepresentatie in vergelijking met de cijfers uit de beschikbare criminaliteitsstatistieken.

Kernwoorden: Jongeren – geweld – berichtgeving – kranten – inhoudsanalyse

1. INLEIDING

Criminaliteitsverslaggeving heeft een invloed op de manier waarop het publiek denkt over geweld in de samenleving en heeft implicaties voor de beleidsvorming van politieke en sociale actoren (Beke et al., 2000; Dorfman & Schiraldi, 2001; Omaji, 2003). Zo kwam in België na de moord op Joe Van Holsbeek (12 april 2006) een maatschappelijk debat op gang rond te nemen maatregelen zowel rond de preventie van dit soort als “zinloos geweld” gecategoriseerde misdrijven als rond de bestraffing ervan en aanpassingen aan het jeugdsanctierecht. Ook begin 2009, na de steekpartij in het kinderdagverblijf ‘Fabeltjesland’ in Dendermonde waarbij drie dodelijke slachtoffers en twaalf gewonden vielen, stelde de samenleving zich vragen over jonge delinquenten en een effectieve

* An.Adriaenssen@law.kuleuven.be.

** Rozane.Decock@soc.kuleuven.be.

aanpak van het ogenschijnlijk toenemend maatschappelijke fenomeen van jongerengeweld. Deze voorbeelden tonen de maatschappijbrede implicaties van deze feiten en de mediaberichtgeving hierover aan en pleiten voor een interdisciplinaire benadering met onder meer aandacht voor criminologische aspecten, een communicatiewetenschappelijke benadering, beleidsvormingsprocessen en juridische hervormingen. Het samenspel van gebeurtenissen, mediarepresentaties, reacties van sociale actoren (actiegroepen, beleidsmakers, justitiële experts, ...) en de bevolking op deze gebeurtenissen en het precieze klimaat waarin een crimineel feit zich situeert, geeft een eerste indicatie van de complexe context rond jeugdgeweld en de antwoorden die een maatschappij hierop wil bieden. Een sterk buitenlands voorbeeld van deze samenhang tussen mediarepresentatie en een veranderde maatschappelijke kijk op het straffen van jongeren zien we in het Verenigd Koninkrijk begin jaren '90 van de vorige eeuw na de bekendmaking van de moord op de tweejarige James Bulger door twee tienjarigen (Wayne et al., 2010). De zaak kreeg wereldwijde persaandacht en leidde tot pleidooien voor strengere straffen voor jongeren en bracht discussies rond bescherming van de privacy van jongeren met zich mee.

Criminaliteitsverslaggeving biedt lezers interpretatiekaders (frames) aan waarop ze kunnen terugvallen om misdrijfgerelateerde gebeurtenissen te kaderen (Haney & Greene, 2004). Zeker wanneer mensen weinig tot geen persoonlijke ervaring hebben met een thema als jongerengeweld of justitie, zijn ze hoofdzakelijk aangewezen op de media als informatiebron (Barak, 1994; Dorfman & Schiraldi, 2001; Einsiedel et al., 1984; Roberts & Doob, 1990; Stark et al., 2004; Wright & Ross, 1997). Buitenlandse onderzoeken rapporteren een overdreven aandacht voor jongerengeweld in de media zowel in vergelijking met officiële criminaliteitscijfers als in vergelijking met andere thema's waarin jongeren aan bod komen in het nieuws (Clark et al., 2008; Doi, 1998; Wayne et al., 2010) en spreken van een vertekend, onrealistisch beeld (McManus & Dorfman, 2002). Onderzoek naar het specifiek segment van verslaggeving over jongerengeweld (in vergelijking met jeugdcriminaliteit in het algemeen) in Vlaanderen ontbrak nog. Aan de hand van een kwantitatieve inhoudsanalyse hebben we getracht deze leemte te vullen. Meer specifiek zijn we in ons verkennend onderzoek nagegaan 1) hoeveel *persaandacht* er uitgaat naar het thema 'jongerengeweld', 2) op welke manier de *framing* gebeurt, 3) of de regels omtrent het vrijgeven van *privacygegevens* worden nageleefd en 4) of de pers een betrouwbaar beeld schetst van het aandeel geweld gepleegd door jongeren in onze samenleving *in vergelijking met officiële criminaliteitscijfers*.

2. THEORETISCHE RELEVANTIE

Hoe criminaliteit en misdrijven gepresenteerd worden in de media is de hoofdfocus van 'cultural criminology', een recente kritische criminologische stroming. Ferrell formuleert de krachtlijnen ervan als volgt:

"Cultural criminology critically investigates the ways in which the dynamics of media and popular culture, the lives and activities of criminals, and the operations of social control and criminal justice come together in everyday life. Cultural criminologists emphasize the role of image, style, and symbolic meaning among criminals and their subcultures, in the mass media's representation of crime and criminal justice, and in public conflicts over crime and crime control." (Ferrell, 2003, p. 71).

Volgens deze theoretici spelen de media een cruciale rol in de beeldvorming van burgers rond bepaalde thema's en kunnen ze zorgen voor het ontstaan van 'moral panics'. Het

door Cohen (1987) geïntroduceerde begrip 'moral panic' verwijst naar het (op een bepaald moment) definiëren van een omstandigheid, gebeurtenis, persoon of groep van personen als een bedreiging voor de waarden en belangen van de samenleving. Om zulke massamediale invloed na te gaan, is onderzoek naar mediarepresentaties een noodzakelijke eerste stap (Vinson & Ertter, 2002).

Meer concreet lijken de ideeën van 'cultural criminology' voort te vloeien uit de gedachtegang van de K.O.L.-stroming (Knowledge and Opinion about Law), een denkrichting die zijn opmars binnen de criminologie kende in de jaren '70-'80 en waarin men aan de hand van grootschalige surveys peilde naar attitudes en opinies (beeldvorming) van de bevolking over een criminologisch fenomeen (Faugeron, 1978).

Eerder onderzoek toont aan dat jongerengeweld binnen de samenleving als een ernstig probleem beschouwd wordt (Beke, De Haan & Terlouw, 2000) en dat geweld gepleegd door jongeren doorgaans geassocieerd wordt met de term 'zinloos geweld' (Deklerck, 2007). Uitgaande van de noties van 'cultural criminology' en de K.O.L.-stroming is het daarom nuttig mediarepresentaties van jongerengeweld te onderzoeken zodat een eerste stap kan gezet worden in de verkenning en verklaring van de opinies en attitudes van de bevolking tegenover jongerengeweld.

3. FENOMEENANALYSE

Alvorens aan te vangen met de resultaten van het onderzoek is het van belang een overzicht te bieden van de literatuur die ons heeft geleid doorheen het onderzoek. Ten eerste staan we stil bij de indicatoren die aangeven of een krantenartikel veel of weinig persaandacht geniet, waarna ingegaan wordt op de manier waarop gebeurtenissen gekaderd worden in de media en de gevolgen hiervan. Ten derde presenteren we een overzicht van buitenlands onderzoek over criminaliteit en jongerengeweld in de media. We sluiten dit hoofdstuk af met de bepalingen rond het vrijgeven van privacygegevens van jongeren.

3.1 Indicatoren persaandacht

Verschillende indicatoren kunnen onderscheiden worden om de persaandacht voor een bepaald thema te bepalen. Om een hiërarchie aan te brengen, gebruiken krantenopmakers grafische variabelen (onder meer kaders, kleuren, logo's, vette letters) om bepaalde elementen te accentueren. Ook de precieze plaatsing in de krant, en meer specifiek op een pagina zijn indicatoren van het belang van een nieuwsartikel (Budd, 1964; Van den Berg & Van den Veer, 1986; Van Hoof, 2000). De globale oppervlakte (grootte) van een krantenartikel is het eerste wat opvalt bij een lezer (Hendriks, 1970). Andere onderzoekers wijzen erop dat de hiërarchie binnen een krantenpagina bepaald wordt door de manier waarop we lezen: van links naar rechts, van boven naar onder (Holmqvist et al., 2003; Van Dijk, 1983; Van Hoof, 2000). Volgens die redenering krijgt de linkerpagina (even genummerd) de meeste aandacht.

Zillmann, Knobloch en Yu (2001) concluderen op basis van experimenten dat lezers langer doorlezen in artikels waar een foto bij hoort. Dit was vooral het geval bij foto's die personen afbeelden die het slachtoffer waren geworden van geweld of een drama en waar de sporen daarvan duidelijk zichtbaar waren ("victimization"). De verklaring hiervoor zoeken de onderzoekers in het concept "agonistic vigilance". Het zien van afbeeldingen van mensen in nood zou bij lezers extra waakzaamheid uitlokken om zichzelf hiertegen te wapenen. Proefpersonen die de foto's van de slachtoffers te zien kregen, konden de

informatie uit de tekst ook makkelijker opnemen dan deelnemers die de foto's niet te zien kregen (Zillmann et al. 2001).

3.2 Framing

Agenda-setting, framing en impact op publiek

Volgens McCombs & Reynolds (2002) is het op de publieke agenda plaatsen van een onderwerp via de media vaak een eerste stap in de vorming van de publieke opinie over dat topic. Mensen leren in het nieuws over feiten en over de belangrijkheid van een onderwerp. McCombs en Shaw (1972) noemden dit “agenda-setting”. Hoe meer aandacht er in de media gaat naar een onderwerp (media-agenda), hoe belangrijker dit onderwerp wordt in de hoofden van het publiek (publieke agenda) en in een volgende stap ook bij beleidsmakers als aan te pakken issue (politieke agenda). Naarmate onderzoek binnen dit onderzoeksveld vorderde, bleek er ook sprake van media-effecten van de tweede orde (De Landtsheer et al 2002). Framing gaat een stap verder dan het plaatsen van een thema op de publieke agenda (agenda-setting, effect van eerste orde). Bij framing ligt de focus niet langer op de ‘prominentie van een onderwerp’ maar op de ‘prominentie van een kenmerk’. De grens van de stelling ‘*The press may not be successful much of the time in telling people what to think, but it is stunningly succesful in telling its readers what to think about*’ (Cohen, 1963, p. 13) wordt hiermee overschreden. Het gaat niet alleen meer om welke onderwerpen voor het voetlicht komen te staan, maar ook welke precieze kenmerken van die onderwerpen worden belicht (effect van tweede orde). Selecteren en benadrukken zijn de twee essentiële processen die voor Entman (1993) aan het werk zijn bij framing. Op die manier wordt een bepaalde definitie van een probleem naar voren geschoven, net als een oorzaak en een morele evaluatie (goed of slecht) en ten slotte geeft men eventueel ook een mogelijke oplossing mee.

“To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described.” (Entman, 1993, p. 52).

Framing gebeurt niet alleen door het expliciet vermelden en herhalen van bepaalde informatie of stereotiepe beelden, maar net zo goed door het weglaten van elementen die een ander licht op de zaak zouden kunnen werpen. De manier waarop verhalen worden gekaderd is niet vrijblijvend, maar beïnvloedt de perceptie van sociale problemen door het publiek en wie dat publiek aanwijst als verantwoordelijke. Een voorbeeld uit het onderzoek van Van Gorp (2004) geeft aan hoe verschillende frames binnen krantenberichtgeving over asielzoekers de definitie van een sociaal probleem kunnen veranderen en meteen ook een andere oorzaak en mogelijke beleidsoplossing naar voren schuiven. Wanneer asielzoekers worden geframed als onschuldige slachtoffers van mensensmokkelaars (slachtofferframe) leggen nieuwsartikels de verantwoordelijkheid voor het asielvraagstuk bij deze smokkelaars en bestaat de oplossing er voor beleidsmakers in deze mensenhandelaars een halt toe te roepen. Het indringerframe daarentegen legt de verantwoordelijkheid bij de asielzoekers zelf die “misbruik maken van de asielprocedure” en “asielshoppen”: “lukte het niet in het ene land, dan staken ze simpelweg de grens over om het daar nog een keer te proberen”. Asielzoekers zijn dan, afhankelijk van onder meer de precieze woordkeuze, voorbeelden, citaten en gebruikte argumenten, ofwel onschuldige slachtoffers met recht

op een beter leven, dan wel indringers en profiteurs van ons sociaal systeem (Van Gorp, 2004).

D'Haenens & De Lange (2001) benadrukken dat het gebruik van nieuwsframes een invloed heeft op de manier waarop het publiek denkt over mensen en hoe men hen herinnert. Door de selectie van wel en niet-vermelde aspecten in de berichtgeving vormen we ons een bepaalde mening over de besproken figuren, onderwerpen of groepen mensen zoals 'de jongeren'. Ze helpen onze dagelijkse ervaringen en de informatiestroom te structureren (Kosicki, 1993). Fowler (1991) en ook Entman (1993) verwijzen naar de overeenkomsten met de termen stereotypes en schemata die gebruikt worden in de cognitieve psychologie en de semantiek. Het gaat telkens om sociaal geconstrueerde mentale vakjes waarin we gebeurtenissen en personen stoppen om de complexiteit van de wereld te reduceren en begrijpelijk te maken. Het is bijgevolg belangrijk om na te gaan op welke manier issues in beeld komen en hoe dit evolueert. Journalisten bieden immers geen spiegelbeeld van de wereld aan, maar ze construeren actief mee de realiteit (Kosicki, 1993). Omdat er niet zo maar één manier is om tegen de wereld aan te kijken, zijn er verschillende kaders die journalisten gebruiken om een en dezelfde gebeurtenis te verhalen. Verschillen in woordgebruik en zinsbouw kunnen echter voor een ander totaalbeeld zorgen bij het publiek. Dit legt de vinger op een door mediawatchers vaak aangehaalde zere plek: de precieze bewoording in berichtgeving.

Framing influences how audiences think about issues, not by making aspects of the issue more salient, but by invoking interpretive schemes that influence the interpretation of incoming information. Although the process of issue selection or agenda-setting by mass media necessarily needs to be a conscious one, framing is based on subtle changes in wording and syntax that have most likely unintentional effects or at least effects that are hard to predict and control by journalists (Scheufele, 2000, p.309).

Voor Davis & Kent (2006) is het voor journalisten onmogelijk om gebeurtenissen niet te kaderen. Net zoals stereotypering, is ook framing essentieel om feiten over te brengen die lezers kunnen vatten, anders zou er geen effectieve communicatie mogelijk zijn (Lippmann, 1946). Framing op zich is dus geen te vermijden iets. Het problematische zit hem in het feit dat onderzoek uitwijst dat journalisten gebeurtenissen ondoordacht framen zonder na te denken over de mogelijke gevolgen ervan (Davis & Kent, 2006) en dat stereotypes vaak op een overdreven manier verschijnen (Lester & Ross, 2003).

Valkenburg, Semetko en De Vreese (1999) onderscheiden in hun werk vijf brede mediaspecifieke frames die journalisten gebruiken om gebeurtenissen te kaderen in hun krantenberichten. Als eerste bespreken ze het conflictframe, waarbij men een thema omschrijft als een conflict tussen individuen, partijen of instellingen en deze conflictinvalshoek overbenadrukt waardoor de complexe realiteit herleid wordt tot een strijd tussen kampen: goed en kwaad, winnaars en verliezers. Complexe thema's worden op die manier zwart-wit verhalen waarbinnen weinig ruimte is voor nuance. In het human-interestframe wordt een gebeurtenis beschreven vanuit een persoonlijk of emotioneel perspectief, het nieuws wordt op die manier meer verhalend, maar legt ook meer de nadruk op individuele gevallen. Bij het verantwoordelijkheidsframe wijst het bericht een schuldige of verantwoordelijke aan voor het beschreven onderwerp of probleem (individu, overheid of groep). Het economische frame is zichtbaar in krantenartikels wanneer de journalist de nadruk legt op economische gevolgen van

het omschreven onderwerp voor het publiek. Ten slotte onderscheiden de onderzoekers het moraliteitsframe wanneer het nieuws vanuit een morele invalshoek benaderd wordt.

Nieuwsgaring en bronnengebruik

Grabe, Trager, Lear en Rauch (2006) geven in een overzicht aan dat de meerderheid van de verslagen in de media criminaliteit toeschrijven aan individuele oorzaken zoals jaloezie, hebberigheid, luiheid, psychologische instabiliteit, woede en zo meer. Omgevingsfactoren zoals weinig sociale ondersteuning of hulp van familie, contact met bendes, armoede en zo meer worden vaak over het hoofd gezien of geminimaliseerd. Dit draagt ertoe bij dat de individuele crimineel met de vinger wordt gewezen en aanpassingen via sociale instituties of beleid niet primeren. Ook volgens Haney en Greene (2004) focussen media op individuele criminaliteitszaken en schrijven ze de oorzaak toe aan individuele, gemeene karaktertrekken zonder de sociale context als mogelijke medeverantwoordelijke te vermelden. Een mogelijke verklaring hiervoor is de manier waarop criminaliteitsnieuws vergaard wordt. Vooral politiediensten en instanties die het naleven van de wet beogen, leveren informatie. Vanuit hun standpunt is er alleen aandacht voor het misdrijf en het eventuele strafblad van de dader of verdachte. Critici noemen dit dan ook “subsidized news” (Haney en Greene, 2004). Een andere verklaring is dat de dader of diens aanhang veel minder aan bod komen in criminaliteitsartikels dan het slachtoffer, diens vrienden, familie of advocaat (Manssens & Walgrave, 1998).

3.3 Vergelijking met officiële criminaliteitscijfers

Criminaliteit in het algemeen

Tal van onderzoekers vergeleken nieuwscriminaliteit met officiële criminaliteitscijfers en concludeerden dat er geen overeenkomst bestaat tussen de twee. Davis (1952) analyseerde reeds in 1952 vier kranten in Colorado en vond geen enkele link met het reële aandeel criminaliteit in deze streek. Ook aan de universiteit van Berkeley kwamen onderzoekers tot de vaststelling dat de media de reële criminaliteit niet proportioneel weergeven (Dorfman & Schiraldi, 2001). Andere onderzoekers maakten in hun analyse een onderscheid tussen verschillende vormen van criminaliteit en constateerden een vertekende media-aandacht, vooral als het gaat om gewelddadige feiten. Onder meer De Cock (2009), Ericson (1995), O’Connell (1999), Marsh (1991) en Sheley en Ashkins (1981) hebben aangetoond dat de media in verschillende landen een vertekend beeld geven van de omvang van criminaliteit door bepaalde types misdrijven te overrapporteren terwijl andere criminaliteitsvormen nauwelijks aan bod komen. Zo is het aandeel gewelddaden in mediaberichtgeving duidelijk overgerepresenteerd (Marsh, 1991; Reiner, 2007; Roberts & Doob, 1990). Uit de studie van Lissenberg, Van Ruler & Van Swaaningen (2001) komt naar voren dat interpersoonlijk geweld in de vorm van verkrachting, moord en ontvoering de kranten domineert, terwijl in werkelijkheid vermogensdelicten het vaakst voorkomen. Walgrave en De Swert (2002) analyseerden nieuwsberichten in drie Vlaamse dagbladen en op twee televisiezenders in de periode 1991-2000. Een stijging in de criminaliteitsberichtgeving in kranten en op televisie werd vastgesteld: van 5% in 1991 naar 8,3% in 2000. Tussen 2003 en 2010 werd 17,8% van de inhoud van het Vlaamse televisienieuws besteed aan criminaliteit, een overdreven aandeel in het totaal aanbod van nieuwsitems. Bovendien legt men op de Vlaamse tv-journaals tussen 2003 en 2010 een sterke focus op feiten als moord en

moordpoging, fraude, pedofilie, straatgeweld en slagen en verwondingen (Elektronisch Nieuwsarchief, 2011). Ook in onderzoek van De Cock (2009) bij de Vlaamse en de Waalse pers, is er in vergelijking met de officiële cijfers sprake van overrapportering van misdrijven als slagen en verwondingen, moord en doodslag en drugsdelicten. In contrast hiermee staan artikels over diefstal, afpersing, eigendomsdelicten en milieumisdrijven die veel minder voorkomen in de pers dan in realiteit.

Jongerengeweld

Onderzoek dat die zich toespitst op 'jongerengeweld' en 'berichtgeving' is minder talrijk. Males (2000) vond dat er 3,2 keer meer bericht werd over gewelddaden waarin jongeren betrokken waren dan over feiten van geweld gepleegd door volwassenen, hoewel deze laatste vaker voorkwamen in de officiële statistieken. Uit de analyse van McManus en Dorfman (2002) is deze overrepresentatie van jongerengeweld niet zichtbaar. Zij vonden dat 4% van de artikels in de kranten in Californië handelt over jongerengeweld. De auteurs klagen echter wel de manier van berichtgeving over jongerengeweld aan. Het merendeel van de artikels belicht enkel de feiten en bericht niet over oorzaken van of oplossingen voor wat zich afspeelde. Hierdoor krijgen lezers onvoldoende zicht op de context van het gebeurde, zodat ze onmogelijk de feiten kunnen vatten in een breder perspectief. Dit stelde ook Althoff (2002) vast op basis van een kwalitatieve inhoudsanalyse naar zinloos geweld in Nederlandse kranten. Bovendien concludeerden Dorfman en Schiraldi (2001) dat jongeren in nieuwsmedia vaak in verband gebracht worden met geweld en dat er proportioneel meer aandacht uitgaat naar jonge daders dan naar jonge slachtoffers, terwijl jongeren in werkelijkheid vaker slachtoffer zijn dan dader. Ook andere studies wijzen hierop: jongeren worden in de media vrijwel altijd in verband gebracht met deviant gedrag en zelden positief benaderd (Omaji, 2003; Clark et al., 2008). Dit is wat Hoefnagels (1980) omschrijft als het 'boemanconcept'.

3.4 Criminaliteitsverslaggeving en privacy

Journalisten hebben enerzijds de plicht om burgers te informeren (recht op informatie), maar anderzijds spelen ook ethische overwegingen mee die te maken hebben met een aantal individuele grondrechten (bijvoorbeeld recht op privacy). Criminaliteitsverslaggeving is een delicaat domein: persvrijheid en privacy (voor dader en slachtoffer) kunnen botsen. Zeker wanneer we het hebben over een thema als jongerengeweld is een evenwicht tussen beide principes delicaat (Tandon, 2007). Omwille van de nieuwswaarden is het immers enerzijds aantrekkelijk voor journalisten om een artikel over jongerengeweld te publiceren (persvrijheid), maar anderzijds vormen jongeren een kwetsbare groep die extra bescherming verdient (privacy).

Wanneer welk beginsel de voorkeur krijgt, moet geval per geval nagegaan worden. Voor slachtoffers wil men secundaire victimisatie vermijden en dus voorkomen dat het slachtoffer voor een tweede keer wordt benadeeld door de omgeving of de samenleving (Cuyvers, 1988). Dit staat ook vermeld in de richtlijn over de omgang van de pers met slachtoffers.¹ Wat betreft daders of verdachten kunnen we ons in de eerste plaats beroepen op artikel 433bis van het Strafwetboek.² Dit artikel beschermt jongeren die vervolgd worden

¹ Richtlijn van 13 november 2003 over de omgang van de pers met slachtoffers. In: BREWAEYS ET AL., 2009.

² Art. 433bis Sw. is sinds 2 september 2005 toegevoegd aan het Strafwetboek en is daarmee in de plaats gekomen van art. 80 Jeugdbeschermingswet.

tegen de pers. Zowel het vrijgeven van de inhoud van de gerechtelijke procedure als het bekendmaken van identiteitsgegevens (naam en foto) van de jongeren is verboden. Verder is er de aanbeveling van de Raad voor Journalistiek over identificatie in een gerechtelijke context.³ Allereerst stelt men, uitgaande van artikel 8 EVRM⁴ en artikel 40 lid 2 sub b (vii) IVRK⁵, dat het bekendmaken van privacygegevens slechts kan indien hierdoor een bijdrage wordt geleverd tot een debat van maatschappelijk belang. Belangrijk voor dit onderzoek is de aanbeveling die men maakt in verband met minderjarigen. Het basisprincipe dat hier voorop staat, is dat volledige identificatie van een minderjarige die betrokken is bij strafbare feiten niet is toegestaan. Beelden waarop de minderjarige herkenbaar is, moeten vermeden worden. Het is wel toegestaan dat journalisten de voornaam, de beginletter van de familienaam, de leeftijd en de woonplaats bekend maken. In uitzonderlijke gevallen, bepaald door de wet, mag de dader of verdachte wel geïdentificeerd worden. Voorbeeld hiervan is een ernstig misdrijf waarvan de schuld aannemelijk is gemaakt.

Twee argumenten pleiten voor het voorzichtig omspringen met het vrijgeven van privacygegevens van minderjarige daders of verdachten. Ten eerste moeten we rekening houden met het toekomstperspectief: de betrokkene is nog jong en zijn/haar herintegratie in de samenleving mag zo min mogelijk belemmerd worden (Brewaeys et al., 2009). Ten tweede moet ook het recht op een eerlijk proces gevrijwaard worden. We kunnen in dit verband verwijzen naar de te vermijden fenomenen 'tabloid justice' en 'trial by media': het verschijnsel waarbij het lijkt alsof de pers bepaalt wie schuldig is en wie niet (Fox & Van Sickel, 2001).

4. ONDERZOEKSOPZET

In een eerste deel kwamen relevante theoretische inzichten en bevindingen uit eerder onderzoek aan bod. Het empirisch onderzoek heeft enerzijds als doel deze literatuurgegevens te bevestigen, te weerleggen of verder aan te vullen, en anderzijds enkele praktische aanbevelingen te formuleren. We vangen dit hoofdstuk aan met een presentatie van de vier onderzoeksvragen die voorop staan in het onderzoek. Hierop volgend wordt de gekozen onderzoeksmethode, de inhoudsanalyse, omschreven en geven we aan hoe de selectie van de analyse-eenheden gebeurde. Tot slot wordt kort iets gezegd over de data-analyse en de kwaliteit van het onderzoek.

4.1 Onderzoeksvragen

Volgende vier grote onderzoeksvragen vormden de leidraad doorheen het onderzoek.⁶

OV1: Hoeveel persaandacht gaat er naar feiten van jongerengeweld?

OV2: Op welke manier gebeurt de framing bij de berichtgeving over jongerengeweld?

³ Aanbeveling van 11 december 2008 over identificatie in een gerechtelijke context.

⁴ 1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé-leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie. 2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

⁵ Het privéleven van het kind moet worden geëerbiedigd in alle stadia van het proces.

⁶ Er werd in het kader van deze studie ook onderzoek gedaan naar de gelijkenissen en verschillen tussen kwaliteitskranten (De Standaard, De Morgen) en populaire kranten (Het Laatste Nieuws, Gazet van Antwerpen). Dit vormt echter niet de focus van dit artikel. Voor meer informatie kan u contact opnemen met de auteurs.

OV3: In welke mate volgt men de aanbeveling voor journalisten omtrent identificatie in een gerechtelijke context op wanneer men bericht over feiten van jongerengeweld?

OV4: In welke mate geeft de pers een betrouwbaar beeld van het aandeel jongerengeweld in vergelijking met gegevens uit de officiële criminaliteitsstatistieken?

4.2 Inhoudsanalyse

“Potentially, content analysis is one of the most important research techniques in the social sciences, it seeks to understand data not as a collection of physical events but as symbolic phenomena and to approach their analysis unobtrusively. (...) Nobody doubts the significance of symbols in society” (Krippendorff, 1980, p.7).

Volgens Bauer (2000) kunnen teksten invloed hebben op meningen van mensen en leiden tot vooroordelen en stereotiepe beelden. In dat geval is de persberichterijding een onafhankelijke variabele die opvattingen van het publiek mee kan verklaren (onder meer bij media-effectstudies over agenda-setting of cultivatie). Onderzoek van de geproduceerde mediaboodschappen zelf blijft echter de eerste stap in de richting van een antwoord op complexere vragen (Van Hoof, 2000; Vinson & Ertter, 2002). Inhoudsanalyse is hiervoor een geschikte methode.

Om een antwoord te kunnen vinden op de onderzoeksvragen, werd een waarnemingsinstrument (codeboek) opgesteld. Duidelijke omschrijvingen van categorieën, te hanteren regels en concrete voorbeelden geven de codeur houvast en werken een consistente analyse in de hand (Wester, 1995). Ons codeboek is opgesteld in drie delen: identificatievariabelen, demografische variabelen over dader en slachtoffer en artikelvariabelen. Er is geopteerd voor een handmatige analyse van papieren kranten. Het raadplegen van een online databank en het zoeken op trefwoord zouden immers de kans op het missen van relevante artikels vergroten en bovendien wilden we ook de foto's bij de artikels analyseren en opmeten. Databanken als Mediargus bevatten sinds kort ook illustraties en paginaoverzichten maar deze waren op het moment van het onderzoek enkel in onscherpe versies te bekijken waardoor nauwgezette analyse online onmogelijk was.

De verschillende concepten uit onze onderzoeksvragen (cfr supra) zijn geoperationaaliseerd in indicatoren. Zo werden de frames zoals onderscheiden en duidelijk omschreven door Valkenburg et al. (1999) gebruikt voor de framing analyse. Voor elk artikel is op basis van een objectief criterium (aantal woorden gewijd aan een bepaald frame) zowel het dominante frame binnen het nieuwsartikel (frame 1) als het tweede meest prominente frame (2) gecodeerd. Twijfelgevallen werden besproken met een andere onderzoeker vertrouwd met het onderzoeksthema en het uitvoeren van inhoudsanalyses.

De keuze voor kranten kunnen we verantwoorden door de voortrekkersrol die zij nog steeds spelen in criminaliteitsverslaggeving.

Newspaper coverage is crucial because the dailies set the tone for the subjects that appear on network and cable news programs later in a given day. Although newspapers lack the ability to present later breaking news stories, they possess a level of credibility missing from much of modern journalism. Newspapers have the capacity to cover criminal trials and investigations in a manner that is impossible to duplicate in the typical thirty-minute television newscast (Fox & Van Sickel, 2001, p.58).

Bovendien is de rol van de (papieren) krant nog steeds verre van uitgespeeld. De Bens en Raeymaeckers (2010) geven in hun uitgebreide werk over de pers in België aan dat ondanks de lichte neerwaartse trend er dagelijks toch 4,5 miljoen mensen een krant lezen in ons land. Kranten vormen een 'gezel' die mensen informeert en helpt op zoek naar visie. Dagbladen scoren opnieuw het best op vlak van geloofwaardigheid in vergelijking met andere media zoals televisie en het internet.

Een steekproef samengesteld op basis van twee geconstrueerde weken⁷ (Billiet & Waeye, 2003; Hüttner, 2005; Neuendorf, 2002; Riffe et al., 1998) gelijkmatig verdeeld over de twaalf maanden van het jaar op toevalsbasis, mondde uit in een totaal van 48 te onderzoeken krantenexemplaren uit 2009. We kozen voor twee populaire kranten (Het Laatste Nieuws (HLN) en De Gazet van Antwerpen (GVA)) en twee kwaliteitskranten (De Standaard (DS) en De Morgen (DM)) en lieten zo ook de verschillende grote mediagroepen in Vlaanderen (Corelio, De Persgroep en Concentra) aan bod komen. Elk artikel uit de algemene rubrieken (geen bijlagen zoals bijvoorbeeld de sportkatern of jobkatern) werd doorgenomen en toegewezen aan een inhoudscategorie. In totaal categoriseerden we op deze manier 3889 krantenartikels. Op basis hiervan werden alleen de berichten die in de afgebakende categorie 'jongerengeweld' (artikels die handelen over de begrippen 'jongeren' die 'geweld' plegen zoals verder gedefinieerd) terechtkwamen verder gecodeerd met een op maat gemaakt codeboek bestaande uit 71 variabelen. Dit resulteerde in 97 uitgebreid geanalyseerde nieuwsberichten waarvan 10 procent opnieuw werd gecodeerd voor berekening van de intracodeerbetrouwbaarheid die bevredigende Krippendorff's alphaniveaus opleverde. Variabelen die slecht scoorden (alphawaarden onder .70) werden geweerd uit de analyse. Om de betrouwbaarheid van de methode van de selectie van de artikels te garanderen, werd enkele weken later een tweede codeur ingeschakeld die eveneens alle artikels in categorieën indeelde. De data werden verwerkt met het statistisch softwareprogramma SPSS en geanalyseerd aan de hand van chi-kwadraattoetsen met Cramer's V, t-testen, anova-testen, binomiaal toetsen en correlaties.

Voor afbakening van de artikels die onder de noemer jongerengeweld vallen, gingen we uit van volgende definitie waarbij geweld omschreven wordt als "*iedere vorm van gedrag die erop gericht is iemand (ernstig) lichamelijk letsel toe te willen brengen*" (Bol et al., 1998, p.12). In concreto betekent dit dat enkel feiten die bewust en bedoeld gepleegd worden en die interpersoonlijk zijn, opgenomen zijn in ons onderzoek. Ondanks de inperking tot fysiek geweld kon het nog om zeer uiteenlopende geweldsvormen gaan, zoals mishandeling, diefstal met geweld tegen personen, afpersing, verkrachting of doodslag. Vandalisme, vernieling, het spuiten van graffiti en dierenmishandeling bleven door deze afbakening buiten beschouwing in dit onderzoek (Van Welzenis, 2002).

Jongeren omschreven we als iedereen tot en met 25 jaar oud, een afbakening die in het Vlaamse Jeugdbeleidsplan (Vlaams Parlement, 2005) vooropgesteld wordt en eveneens gebruikt is in de eerste versie van de JOP-monitor, een onderzoek gevoerd binnen het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) in Vlaanderen (Vettenburg et al., 2007). De leeftijd van achttien jaar is immers enkel op juridisch vlak een scharnierleeftijd; gedragswetenschappelijk gezien ligt de leeftijd van volwassenheid in onze geïndustrialiseerde samenleving hoger (Arnett, 2004).

⁷ De methode van de geconstrueerde week is een specifieke variant van de gestratificeerde steekproef, waarbij de onderzoeker op voorhand rekening houdt met het feit dat media-inhouden kunnen variëren per dag. Twee geconstrueerde weken zijn voldoende om valide schattingen te maken van een volledige jaargang. Twee maandagen, twee dinsdagen, twee woensdagen,... worden dan opgenomen in de steekproef.

5. RESULTATEN

De resultaten van het onderzoek worden gepresenteerd volgens de onderzoeksvragen. We overlopen achtereenvolgens hoeveel aandacht krantenredacties besteden aan artikels over jongerengeweld, op welke manier de verhalen geframed worden, of er foto's en namen van de dader, verdachte of slachtoffer worden vrijgegeven en in welke mate de berichtgeving over jongerengeweld de officiële criminaliteitscijfers volgt.

5.1 Persaandacht

Jongerengeweld binnen het totaalaanbod van de krant

Onze steekproef bevat alle artikels uit de delen 'algemeen nieuws' van de onderzochte kranten. In totaal deelden we 3889 artikels op in inhoudscategorieën; 97 daarvan handelden over jongerengeweld, met andere woorden, slechts 2.5 % van alle artikels uit onze steekproef focust op jongerengeweld. In vergelijking met andere thema's in de kranten is dit aandeel niet uitzonderlijk groot. Zo zien we dat 13 % van de artikels over economie en sociale zaken gaat, 14.7 % over entertainment, kunst, cultuur en media, 10% over human interest-verhalen, 8.7 % over overheid en beleid en 6 % over natuur, milieu en mobiliteit. Enkel de thema's religie, opvoeding/onderwijs/vorming en sport (in het algemene gedeelte) scoren lager in absolute cijfers: zij maken respectievelijk 1.1 %, 2.3 % en 1.5 % van de inhoud van de krant uit. Toch is het opmerkelijk te zien dat een categorie als jongerengeweld, waarvan in de literatuur algemeen wordt aangenomen dat de aandacht buitenproportioneel groot is, binnen Vlaamse kranten lager scoort dan natuur, milieu en mobiliteit.

Ook wanneer we jongerengeweld plaatsen binnen de overkoepelende categorie jeugdcriminaliteit zien we geen spectaculaire hoge cijfers: 114 artikels (2.9%) gaan over jeugdcriminaliteit. De categorie 'misdaad en controle' door volwassenen is met 10.5 % van alle artikels drieënhalve keer zo groot.

Oppervlakte van het artikel en de foto(s)

De grootte van een artikel en de titel alsook de ruimte ingenomen door foto's geven aan hoe belangrijk een item wordt bevonden door een krant (Budd, 1964; Van den Berg & Van den Veer, 1986). De gemiddelde oppervlakte van de geanalyseerde artikels over jongerengeweld bedraagt 281.94 cm². De kop heeft een gemiddelde oppervlakte van 36.67 cm², terwijl de bijhorende foto's gemiddeld 95.09 cm² groot zijn. Uit voorgaand onderzoek naar algemene criminaliteitsartikels in de Vlaamse pers blijkt dat de oppervlakte van een criminaliteitsartikel gemiddeld 149 cm² is en de oppervlakte van een titel gemiddeld 17 cm² bedraagt (De Cock, 2004). In beide gevallen is de oppervlakte voor berichten over jongerengeweld dus bijna twee maal zo groot. De persaandacht op dit vlak is dus groter voor jongerengeweld dan voor criminaliteit in het algemeen. Uit datzelfde onderzoek komt naar voren dat bij één op vijf artikels over criminaliteit een foto hoort (De Cock, 2004). Wij vonden in totaal 88 foto's en vier illustraties, wat betekent dat bij bijna elk artikel over jongerengeweld een foto prijkt. Met uitzondering van de variabele 'oppervlakte foto' (foto's bij artikels over jongerengeweld zijn gemiddeld 95.09 cm² groot en bij algemene criminaliteitsartikels 168 cm²), zijn de gemiddelde oppervlaktevariabelen van artikels over jongerengeweld dus groter dan voor algemene criminaliteitsberichten.

Plaatsing van het artikel binnen de krant

Naast de oppervlakte is de plaatsing van het artikel binnen de krant als geheel een indicator van het belang van berichten over jongerengeweld. We verwachtten dat berichten over jongerengeweld voornamelijk vooraan in de krant verschijnen. Deze vooronderstelling wordt bevestigd: we zien hoge tot middelmatige pieken tot en met pagina 10 van de krant, waarna het aantal berichten over jongerengeweld daalt.

Kijkend naar de paginanummering, stellen we ook vast dat meer dan de helft van de artikels op pagina's met een even paginanummer (linkerpagina) verschijnen (58.8%). Na hercodering van onze variabele 'plaats op de pagina' in drie categorieën (boven, midden, onder) stellen we vast dat artikels over jongerengeweld in de meeste gevallen bovenaan staan (35.1%).

Type misdrijf

We gingen na of de persaandacht varieert naargelang het type misdrijf waarvan een jongere wordt verdacht. De anova-testen leverden significante resultaten op voor de oppervlakte van de titel en het aantal foto's.⁸ Conclusie is dat koppen van berichten die handelen over moord door jongeren ($M=51,2 \text{ cm}^2$) significant groter zijn dan koppen boven artikels over slagen en verwondingen ($M=20,1 \text{ cm}^2$) en bij moordberichten horen ook meer foto's. Voor de oppervlakte van het artikel, de foto's en de plaatsing in de krant vonden we geen significante resultaten.⁹

Leeftijd van de dader of verdachte

Om na te gaan of er een verband is tussen de persaandacht en de leeftijd van de dader of verdachte, werden correlatiecoëfficiënten berekend (oppervlakte artikel, oppervlakte kop, oppervlakte foto's en aantal foto's). We vinden geen lineair verband tussen de leeftijd van de jongere en de oppervlaktevariabelen.¹⁰ Dit wijst erop dat de persaandacht niet stijgt naarmate de verdachte of dader jonger zou zijn.

Geslacht van de dader of verdachte

Na toepassing van t-testen stellen we geen enkel significant verschil vast tussen mannelijke en vrouwelijke daders of verdachten wat betreft de oppervlaktes van artikel, foto's, titel noch wat betreft het aantal foto's.¹¹ We besluiten dat jongens en meisjes evenveel persaandacht krijgen uitgedrukt in gemiddelde oppervlaktevariabelen wanneer ze dader of verdachte zijn van een gewelddelict alhoewel vrouwelijke jonge geweldsplegers in realiteit veel minder frequent voorkomen dan mannelijke.

Nationaliteit van de dader of verdachte

Een verband tussen de nationaliteit van de dader of verdachte en de persoppervlakte besteed aan jongerengeweld kunnen we niet vaststellen. De uitgevoerde t-testen (opper-

⁸ $F(2,80)=3.665, p < .05$ en $F(2,83)=5.997, p < .01$

⁹ $F(2,83)=13.68, p > .05; F(2,37)=0.189, p > .05$ en $X^2=0.023, df=1, p > .05$

¹⁰ $r=-.169, p > .05; r=-.040, p > .05; r=-.135, p > .05$ en $r=-.065, p > .05$

¹¹ $t(0.085)=0.932, p > .05; t(1.452)=0.153, p > .05; t(0.360)=0.720, p > .05$ en $t(-0.408)=0.684, p > .05$

vlaktes artikel, titel, foto's en aantal foto's) zijn niet significant.¹² We stellen vast dat jongeren met een andere nationaliteit dan de Belgische niet significant meer of minder persaandacht krijgen dan jongeren met de Belgische nationaliteit op vlak van gemiddelde artikeloppervlakte, foto's en plaats van leeftijdsvermelding.

Leeftijd van het slachtoffer

Wanneer we ons toespitsen op het slachtoffer vinden we wel significante resultaten. De leeftijd van het slachtoffer is negatief gecorreleerd met de oppervlakte van het artikel, de oppervlakte van de titel en de oppervlakte van de foto's.¹³ Hoe jonger het slachtoffer, hoe meer persaandacht uitgedrukt in oppervlakte.

Geslacht van het slachtoffer

Tot slot stellen we significante verschillen in persaandacht vast tussen mannelijke en vrouwelijke slachtoffers: het gemiddeld aantal foto's bij een artikel en de gemiddelde oppervlakte van de kop verschillen tussen deze twee groepen.¹⁴ Berichten over jongerengeweld met vrouwelijke slachtoffers hebben gemiddeld grotere koppen en meer foto's dan berichten met mannelijke slachtoffers. We vinden geen significante verschillen tussen het geslacht van het slachtoffer en de plaats in de krant of de plaatsing van het artikel op de pagina.¹⁵

5.2 Framing

Gebruik van frames

Wanneer we focussen op het frame waarbinnen verhalen over jongerengeweld geschetst worden, stellen we vast dat 45.4% van de artikels wordt benaderd vanuit het conflictframe. Ruim één vierde van de artikels is geschreven vanuit het verantwoordelijkheidsframe terwijl het human-interestframe met 19.6% van de artikels op de derde plaats verschijnt in de ranking. Het economische frame (3.1%) bevat voornamelijk artikels over de (opstart) van de procesfase (onder meer schadevergoeding, minnelijke schikking), en 4.1% van de krantenberichtgeving linkt jongerengeweld aan het moraliteitsframe (men stelt zich bijvoorbeeld de vraag of het wel kan dat een verdachte in een moordzaak voor de klas staat).

Plaats leeftijd

Ook de precieze plaats waar men de leeftijd van de dader of verdachte vermeldt, is een indicator van elementen waarop men de aandacht van de lezer wil vestigen (framing). Hoe prominenter aanwezig in het artikel, hoe meer belang een redactie hecht aan de jeugdige leeftijd van de dader. In 3.8% van de artikels is de leeftijd van de dader of verdachte nergens vermeld, terwijl men de leeftijd in ruim één vierde van de berichten (28.9%) in de kop of onderkop vermeldt. In 20.6% van de gevallen wordt de leeftijd aangehaald in de inleiding van het artikel. Koploper is echter de categorie 'rest van het bericht': in 39.2%

¹² $t(-0.215)=0.830, p>.05$; $t(0.211)=0.833, p>.05$; $t(1.406)=0.168, p>.05$ en $t(-0.786)=0.168, p>.05$

¹³ $r = -.18, p < .05$, $r = -.19, p < .05$ en $r = -.20, p < .05$

¹⁴ $t(-2.4030)=.019, p < .05$ en $t(-2.6210)=.011, p < .05$

¹⁵ $X^2=.063, df=2, p>.05$ en $X^2=5.106, df=6, p>.05$

van alle artikels over jongerengeweld verschijnt de leeftijd van de dader of verdachte in de broodtekst van het bericht.

Bronnen

In totaal werden er 96 bronnen geciteerd of geparafraseerd. 29.79% van deze bronnen betreft het slachtoffer en diens aanhang (familie, vrienden of advocaat), in 21.28% van de gevallen gaat het om experts op het vlak van misdaad en gerecht (politie, parket, rechtbankmagistraten). De dader en diens aanhang vertegenwoordigen ruim 15% van de bronnen (ruim 10% hiervan betreft de advocaat van de dader, de dader zelf komt geen enkele keer aan bod). Opmerkelijk is dat ook politici vaak geciteerd of geparafraseerd worden (12.77%). Getuigenissen van omstanders en deskundigen komen respectievelijk 11.7% en 8.5% aan bod.

5.3 Privacy

Inhoud foto's

We gingen eveneens na wat precies wordt afgebeeld op de foto's. De grootste categorie bevat ruim één vierde (28.6%) van de foto's en toont de jonge dader of verdachte van de feiten. Bovendien vinden we dat zowel minderjarige jongeren (0-18 jaar) als meerderjarige jongeren (18-25 jaar) even vaak op foto's verschijnen.¹⁶ Deze vaststelling gaat regelrecht in tegen de regelgeving die benadrukt dat journalisten de privacy van personen, en in het bijzonder jongeren, zoveel mogelijk moeten garanderen. Het is in de praktijk niet zo dat de dader of verdachte slechts in uitzonderlijke gevallen getoond wordt. Opmerkelijk is ook dat het plaats delict, na de dader en het slachtoffer, populair is om te tonen in de nieuwsberichten (15.6%).

Naamsvermelding

We zien dat journalisten in 59.7% van de gevallen niets prijsgeven over de naam van de dader of verdachte van een feit van jongerengeweld. Bij ruim één vierde van deze krantenberichten wordt de volledige naam (voor- en achternaam) van de betrokkene vrijgegeven, wat wijst op het niet ten volle naleven van de aanbeveling. Journalisten publiceren de volledige naam van de jongere niet enkel 'in uitzonderlijke gevallen', zo blijkt uit tal van voorbeelden met zowel -18 jarigen als 18-25 jarigen. Zo zijn er berichten over zaken waarin de schuld van de verdachte nog niet ten volle bewezen is, maar waar toch de volledige naam is vermeld. Wel stellen we vast dat, wanneer we in onze analyse het onderscheid maken tussen minderjarige en meerderjarige jongeren, journalisten significant minder frequent de naam prijsgeven wanneer ze berichten over minderjarige daders of verdachten dan wanneer meerderjarige jongeren betrokken zijn.¹⁷

¹⁶ $r = -.065, p > 0.05$

¹⁷ $X^2 = 24.630, df = 2, p < 0.01$

5.4 Vergelijking met officiële cijfers

Officiële cijfers

Ten slotte wordt het aandeel nieuwsartikels over jongerengeweld vergeleken met het reële aandeel jongerengeweld in de samenleving. Hierbij kunnen we drie opmerkingen maken. Ten eerste moet dit 'reële aandeel' genuanceerd worden: officiële criminaliteitscijfers zijn afhankelijk van een aantal factoren zoals aangiftebereidheid van het slachtoffer, registratiebereidheid van de politie en ophelderingsgraad, waardoor deze cijfers niet de hele lading van jongerengeweld dekken (Muncie & Goldson, 2009). Desalniettemin opteren we toch voor officiële criminaliteitscijfers omwille van het zwaarwichtige karakter van een aantal feiten (bijvoorbeeld moord, verkrachting) die niet kunnen bevestigd worden in zelfrapportages en omdat cijfers uit slachtofferenquêtes ons geen informatie geven over de leeftijd van de dader. We moeten ons ervan bewust zijn dat we op geen enkele manier het werkelijke aandeel jongerengeweld kunnen kennen (Muncie, 2001; Detry & Goedseels, 2008). Ten tweede zijn er zeer weinig officiële cijfergegevens over jongeren als dader beschikbaar (Detry & Goedseels, 2008). Zo wordt in criminaliteitscijfers op het niveau van de politie geen onderscheid gemaakt naar leeftijd op nationale basis en op lange termijn (Van der Burght et al., 2007). In wat volgt werd beroep gedaan op jeugdparquetstatistieken en werden enkel artikels over minderjarigen (0-18 jaar) aan statistische analyses onderworpen. De meest recente jeugdparquetcijfers hebben betrekking op het jaar 2005, iets wat in het achterhoofd moet gehouden worden bij het interpreteren van de resultaten. Ten derde moeten we voor ogen houden dat een volledige overeenstemming tussen wat de pers als nieuws brengt en wat er zich in de samenleving afspeelt, onhaalbaar is. Er zijn nu eenmaal nieuwswaarden die maken dat bepaalde gebeurtenissen als 'meer nieuwswaardig' bestempeld worden dan andere. Wanneer we het hebben over overrepresentatie en onderrepresentatie duiden we op ernstige scheeftekkingen die een totale omkering van de realiteit inhouden en gevolgen kunnen hebben voor de beeldvorming bij het publiek over ernstige onderwerpen.

Geweldsmisdrijven

Algemeen beschouwd, wanneer we de officiële cijfers van jeugdparquetten vergelijken met cijfers uit onze inhoudsanalyse, blijkt dat kranten het aandeel geweldsmisdrijven door jongeren significant overschatten¹⁸: 85% van alle artikels over jeugdcriminaliteit gaat over geweld, terwijl volgens de beschikbare statistieken slechts 17,8% van de jeugdcriminaliteit geweldsmisdrijven betreft (Detry & Goedseels, 2008). Er is in kranten een algemene overschatting van het aantal geweldfeiten door jongeren. Verkeersmisdrijven, milieumisdrijven en drugs misdrijven komen amper aan bod.

Moord en doodslag

Uit de cijfers van jeugdparquetten (Detry & Goedseels, 2008) blijkt dat 0,48% van alle gewelddadige minderjarigen in België schuldig werd bevonden aan (poging tot) moord of (poging tot) doodslag. Vergelijken met de cijfers uit onze inhoudsanalyse zien we dat het percentage artikels over moord, doodslag of poging hiertoe gepleegd door minachtienjarigen significant afwijkt van het reële percentage. Het percentage berichten

¹⁸ p < .01

over moord door minderjarigen in kranten bedraagt 37,5%, wat maar liefst 78 keer meer is dan in realiteit.¹⁹

Slagen en verwondingen

Onze resultaten wijzen niet steeds op overrepresentatie. Uit diezelfde cijfers van de jeugdparketten komt naar voren dat 76.6% van alle aangemelde geweldsmisdrijven slagen en verwondingen betrof (Detry & Goedseels, 2008). Getoetst aan de cijfers uit onze krantenanalyse stellen we vast dat het percentage krantenartikels over slagen en verwondingen door minderjarigen (45.8%) significant afwijkt van het aantal gevallen van slagen en verwondingen aangemeld bij de jeugdparketten.²⁰ Er is in kranten met andere woorden een onderschatting van dit type misdrijf.

Seksuele misdrijven

Ten slotte betreft 12.4% van het aantal ingestroomde gewelddadige minderjarigen bij de jeugdparketten seksuele misdrijven (Detry & Goedseels, 2008), terwijl 4.17% van de berichten over jongerengeweld handelt over een seksueel misdrijf (aanranding, verkrachting of poging hiertoe) gepleegd door een minderjarige. Hier kunnen we spreken van een betrouwbare weergave: het aantal seksuele misdrijven gepleegd door min-achttienjarigen volgens de statistieken wijkt niet significant af van het aantal artikels over seksuele misdrijven gepleegd door deze leeftijdsgroep volgens krantenberichten.²¹

Geslacht dader of verdachte

Cijfers tonen aan dat ruim 90% van de minderjarigen die misdrijven tegen personen plegen jongens zijn (Detry & Goedseels, 2008). Uit onze analyse komt naar voren dat in 89.9% van de geanalyseerde berichten een mannelijke dader of verdachte betrokken is, terwijl vrouwen in 10.1% vermeld worden als dader of verdachte. Onze teststatistiek toont aan dat het percentage mannelijke daders van jongerengeweld in onze samenleving niet significant afwijkt van de representatie in krantenberichtgeving.²²

Leeftijd dader of verdachte

Uit de officiële criminaliteitsstatistieken (Detry & Goedseels, 2008) en de cijfers van de JOP-monitor 1 (Burssens, 2007) blijkt dat jongerengeweld piekt rond de leeftijd van 16 jaar en de betrokkenheid bij dit type feiten daalt met de leeftijd ('crime age curve'). Onze krantenanalyse toont eveneens een piek van berichtgeving over daders en verdachten van 16 jaar (12.8%), maar onze data tonen anders dan verwacht nog een tweede piek rond de leeftijd van 20 jaar (14.9%). Na deze tweede piek daalt de grafiek binnen krantenberichtgeving, net zoals de reële cijfers aangeven. De verklaring voor deze tweede piek kan worden gevonden in de grote media-aandacht voor de zaak rond de steekpartij in het Dendermondse kinderdagverblijf Fabeltjesland in januari 2009. De verdachte was op het moment van de feiten 20 jaar oud. Elf artikels uit onze steekproef handelen over deze zaak.

¹⁹ $p < .01$

²⁰ $p < .01$

²¹ $p > .05$

²² $p > .05$

Nationaliteit dader of verdachte

Uit verschillende bronnen blijkt dat allochtone jongeren meer (geweld)feiten begaan dan autochtone jongeren (Van San & Leerkes, 2001; Vettenburg et al., 2002; Van Welzenis, 2003; Jennissen & Blom, 2007). Voor de vergelijking tussen de krantenberichtgeving en de officiële statistieken baseren we ons op het onderzoek van Van San en Leerkes (2001). Zij maakten voor hun kwantitatief onderzoek gebruik van de data van de nationale database van de toenmalige Rijkswacht. Hierin zijn alle opgemaakte pv's opgenomen waarin men onder andere ook melding maakt van de nationaliteit van de betrokkene(n). Hoewel verouderd, is dit het enige onderzoek in België dat nationaliteit van jongeren linkt aan misdrijfvormen.²³ Voor het jaar 1999 vonden de onderzoekers dat, rekening houdend met hun aandeel in de populatie, allochtone jongeren tussen 14 en 24 jaar relatief meer geweldsfeiten plegen dan jongeren van dezelfde leeftijd die de Belgische nationaliteit hebben (72,1% versus 28,9%).²⁴ De berichtgeving in Vlaamse kranten volgt hier niet. Het percentage berichten over allochtone daders of verdachten tussen 14 en 24 jaar (29,3%) is kleiner dan het percentage in de officiële statistieken (72,1%).²⁵ In tegenstelling tot eerder onderzoek (Dorfman & Schiraldi, 2001) is het niet zo dat de pers voornamelijk bericht over allochtone jongeren: 70,7% van de artikels waarin de nationaliteit is vrijgegeven of valt af te leiden, behandelt daders of verdachten van Belgische origine.

6. CONCLUSIE EN DISCUSSIE

Buitenlandse onderzoeken rapporteren een overrepresentatie van jongerengeweld in de media in vergelijking met de officiële criminaliteitsstatistieken en spreken van een vertekend en onrealistisch beeld. Onze studie toont aan dat de Vlaamse pers geen buitenproportioneel aantal artikels besteedt aan dit topic (2,5%) in vergelijking met het totale nieuwsaanbod in de kranten. Het precieze beeld van vertekening dient daarom bijgeschaafd te worden. Hoewel er dus geen overdreven aandeel in het totaalaanbod is, zijn er echter wel een aantal opmerkelijke verschillen met de algemene berichtgeving over criminaliteit. Zo staat er bij artikels over jongerengeweld veel vaker een foto dan bij algemene criminaliteitsartikels en zijn zowel de gemiddelde oppervlakte van het hele artikel als de titel twee keer zo groot. Berichten over jongerengeweld staan vooral bovenaan, op een linkerpagina en vooraan in de krant. Deze elementen zijn indicatoren van de prominentie van het thema.

Verder valt op dat sommige types misdrijven onder- of overgerapporteerd worden in kranten. Wanneer we focussen op moordzaken gepleegd door jongeren kunnen we spreken van overdreven persaandacht. Het percentage moorden door minderjarigen in kranten is meer dan 75 keer groter dan het aandeel moorden gepleegd door minderjarige geweldplegers in de beschikbare criminaliteitsstatistieken. Bovendien hebben deze berichten grotere titels en meer foto's. Het aandeel feiten over slagen en verwondingen door minderjarigen wordt in kranten dan weer onderschat in vergelijking met de officiële cijfers.

²³ Net zoals in het onderzoek van Van San (2001), definieerden we in ons onderzoek 'allochtoon zijn' als het hebben van een andere nationaliteit dan de Belgische. 'Autochtoon zijn' definieerden we als het hebben van de Belgische nationaliteit. Op basis van officiële criminaliteitsstatistieken is het immers niet mogelijk een ander criterium te gebruiken om iemand als 'autochtoon' of 'allochtoon' aan te duiden.

²⁴ Hiermee bedoelen we echter niet dat allochtoon-zijn en criminaliteit direct verband houden. Factoren als werkloosheid en sociaal-economische achterstand verklaren hier criminaliteit (zie HOOGHE, M. VANHOUTTE, B., HARDYNS, W & BIRCAN, T (2010)), niet het feit dat men allochtoon is.

²⁵ p.c.01

Tegengesteld aan theorieën rond nieuwswaarden vinden we geen verschil in pers-aandacht tussen vrouwelijke en mannelijke daders of verdachten of tussen jongere en oudere verdachten, hoewel vrouwelijke jonge geweldplegers in realiteit veel minder frequent voorkomen dan mannelijke. Krantenartikels over vrouwelijke slachtoffers hebben wel grotere titels en meer foto's dan berichten over mannelijke slachtoffers. Ook geldt dat hoe jonger het slachtoffer is, hoe groter het artikel, de titel en de foto's zijn. Uitgaande van de regels betreffende de bescherming van minderjarigen en slachtoffers en het vermijden van secundaire victimisatie is dit opmerkelijk.

In tegenstelling tot wat uit voorgaand onderzoek blijkt, besteedt de Vlaamse pers niet meer aandacht aan berichten over allochtone daders of verdachten. Ook hier dient het precieze beeld van vertekening worden bijgeschaafd. Zeven op tien berichten gaat immers over een dader of verdachte met de Belgische nationaliteit. Volgens de officiële statistieken plegen jongeren van Belgische origine minder gewelddelicten dan uit de ratio in krantenberichten kan opgemaakt worden.

Opmerkelijk is eveneens dat de journalist slechts in één vierde van de gevallen de aandacht vestigt op de jeugdige leeftijd van de dader of verdachte in de krantenkop; meestal wordt dit pas vermeld in de broodtekst van het stuk. Wat framing betreft, worden berichten over jongerengeweld het vaakst geschreven vanuit het conflictframe maar het verantwoordelijkheidsframe is belangrijker in de Vlaamse verslaggeving dan de human interestbenadering. Dit in tegenstelling tot eerder onderzoek naar artikels over misdaad, waar het human interestframe primeerde op het verantwoordelijkheidsframe (Semetko & Valkenburg, 2000). Naar analogie met de literatuur over bronnengebruik, zien we dat criminaliteitsnieuws vaak vergaard wordt via slachtoffers en diens aanhang en bij politiediensten en andere instanties die het naleven van de wet beogen.

De resultaten van ons onderzoek tonen ook aan dat de aandacht voor jonge verdachten en daders in de gepubliceerde foto's te hoog is om te kunnen spreken van uitzonderingsgevallen zoals door wet bepaald. Redacties omzeilen hier te vlot de aanbeveling in verband met de berichtgeving over kwetsbare minderjarigen en plegen hiermee ook een inbreuk op de strafwet. Als basisprincipe geldt dat volledige identificatie van een minderjarige die betrokken is bij strafbare feiten niet toegestaan is (Brewaeyts, et al., 2009; art. 433bis Sw.) omwille van de bemoeilijking van het herintegratieproces en het recht op een eerlijk proces (gevaar voor 'tabloid justice' en 'trial by media'). Ook herkenbare beelden moeten vermeden worden. Foto's zijn dus uit den boze. Ook de aandacht voor het slachtoffer op foto's druist regelrecht in tegen het vermijden van secundaire victimisatie, of het nu gaat om meerderjarige dan wel minderjarige slachtoffers. Uitgebreide aandacht en zeker de identificatie van slachtoffers door middel van foto's zorgen ervoor dat slachtoffers voor een tweede keer worden benadeeld.

De journalistiek is slechts één van de partijen die betrokken is bij criminaliteitsverslaggeving. Er zijn ook initiatieven nodig aan de kant van politie en justitie om de samenwerking met verslaggevers, informatiedoorstroming en genuanceerdheid te bevorderen. In navolging van het buitenland kunnen korte, gerichte persconferenties met een meer educatief-informatieve tint journalisten helpen bij het framen van hun nieuwsverhaal. Extra informatie over bijvoorbeeld verdachten met een depressie, mentale stoornis en zo meer kan er immers voor zorgen dat zwart-witstereotyperingen plaats ruimen voor een meer genuanceerde en inzichtelijke beeldvorming over deze personen en ook het vrijgeven van macro-sociologische data om bijvoorbeeld de zeldzaamheid van een bepaald feit aan te geven kan zorgen voor een bredere en correctere contextbeschrijving. De oprichting van een denktank samengesteld uit onder meer journalisten, eindredacteuren, media-onderzoekers, criminologen, advocaten, magistraten en slachtofferorganisaties kan leiden

tot een praktische benadering van hoe kwalitatieve criminaliteitsverslaggeving er kan uitzien in Vlaanderen. De meeste journalisten handelen immers niet met voorbedacht, maar de gekozen denkkaders uit hun stukken kunnen wel onbedoelde effecten opleveren waar zijzelf door de toegenomen werkdruk binnen de perssector niet vaak bij kunnen stilstaan, zoals blijkt uit ander onderzoek (o.a. Teugels et al., 2009). Daarom is het van belang dat media-onderzoekers de vinger kunnen leggen op deze zwakke plekken en mee alternatieve frames kunnen aanreiken om bij volgende, soortgelijke feiten een andere aanpak uit te proberen. Die frames zijn nodig opdat de lezer informatie kan structureren; ze helemaal weglaten levert onbegrijpelijke artikels op. Goed uitgebouwde routines zorgen ervoor dat er ondanks een dreigende deadline alternatieven voorhanden kunnen zijn. Ook onpopulaire personen verdienen het immers om fair geportretteerd te worden. Vrijheid van meningsuiting is niet onbegrensd en moet telkens afgewogen worden tegenover de rechten van anderen en tegenover sociale belangen. Maatschappelijke subgroepen zoals jonge verdachten en slachtoffers van geweldsdelicten hebben recht op een correcte representatie zonder overdreven stereotypering.

Onze studie richtte zich op één bepaalde vorm van berichtgeving, met name krantenverslaggeving over jongerengeweld in Vlaanderen. Alhoewel onze keuze voor dit medium weloverwogen was (zie supra), is aanvullend onderzoek naar online verslaggeving en aandacht binnen zowel televisiefictie als non-fictie (nieuws en duidingsmagazines) nodig om een totaalbeeld te vormen van mediaberichtgeving over dit type misdrijven. Longitudinaal onderzoek is aangewezen, net als crossnationale data om vergelijkingen over de tijd en tussen culturen mogelijk te maken.

Een inhoudsanalyse is de noodzakelijke eerste stap in effectenstudies. Publieksonderzoek door middel van een survey naar aanleiding van een specifieke zaak rond jongerengeweld of een algemener opzet vormt een tweede luik binnen dit perspectief. Via surveys kan onder meer nagegaan worden welke informatie mensen onthouden uit mediaberichtgeving over een zaak en hoeveel blootstelling nodig is om van media-invloed te kunnen spreken (cfr. K.O.L.-stroming) en in welke mate verslaggeving over jongerengeweld een impact heeft op attitudes en overtuigingen van het mediapubliek over jongeren en misdrijven.

LITERATUUR

- ALTHOFF, M. (2002). 'Zinloos geweld' als thema in de media. Wijze van presenteren, verklaren en betekenisgeving. *Tijdschrift voor Criminologie*, 44, 3, 262-281.
- ARNETT, J.J. (2004). *Emerging Adulthood: the winding road from the late teens through the twenties*. Oxford: Oxford University Press.
- BARAK, G. (1994). *Media, process and the social construction of crime. Studies in newsmaking criminology*. New York & London: Garland publishing inc.
- BAUER, M., & GASKELL, G. (2000). *Qualitative researching with text, image and sound. A practical handbook*. London: Sage.
- BEKE, B., DE HAAN, W.J.M. & TERLOUW, G.J. (2000). *Geweld: gemeten en geteld*. Den Haag: WODC.
- BILLIET, J. & WAEGE, H. (2003). *Een samenleving onderzocht. Methode van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen: De Boeck.
- BOL, M.W., TERLOUW, G.J., BLEES, L.W. & VERWERS, C. (1998). *Jong en gewelddadig. Ontwikkeling en achtergrond van de gewelddadigheid onder jeugdigen*. Den Haag: WODC.
- BREWAES, E., VOETS, F. & VOORHOOF, D. (2009). *Wetboek Media en Journalistiek. Editie 2009*. Antwerpen: Kluwer.
- BUDD, R. (1964). Attention Score: A device for measuring News 'Play'. *Journalism*

Quarterly, 41, 259-266.

BURSENS, D. (2007). Onder, op en over de schreef. In: N. VETTENBURG, M. ELCHARDUS & L. WALGRAVE. *Jongeren in cijfers en letters: bevindingen uit de JOP monitor 1*. Leuven: Lannoo Campus.

CLARK, C., GHOSH, A., GREEN, E. & SHARIF, N. (2008). *Media Portrayal of Young People. Impact and Influences*. London: Young Researchers Network. Opgehaald van <http://childrens-research-centre.open.ac.uk/research/NCB%20final%20report.pdf>.

COHEN, B.C. (1963). *The Press and Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press.

COHEN, S. (1987). Folk devils and moral panics, the creation of the mods and rockers. Oxford: Basil Blackwell.

CUYVERS, G. (1988). *Slachtoffers van misdrijven*. Leuven: Acco.

DAVIS, F.J. (1952). Crime News in Colorado Newspapers. *American Journal of Sociology*, 57, 325-330.

DAVIS, D., & KENT, K. (2006). *Framing theory and research: implications for the practice of journalism*. Paper gepresenteerd op ICA-conferentie van 19-23.06.2006 in Dresden, Duitsland.

DE BENS, E. & RAEYMAECKERS, K. (2010). *De pers in België. Het verhaal van de Belgische dagbladpers gisteren, vandaag en morgen*. Leuven: Lannoo.

DE COCK, R. (2004). *Vlaamse en Waalse kranten: partners in crime? Vergelijkende inhoudsanalyse van criminaliteitsartikels*. Paper gepresenteerd op Etmaal van de communicatiewetenschap van 18-19.11.2004 in Twente, Nederland.

DE COCK, R. (2009). Vlaamse en Waalse kranten: partners in crime? Een vergelijkende inhoudsanalyse van criminaliteitsartikels. In: D. JASPERS & P. VERMOORTELT (Eds.), *Bedrijf en taal: opstellen voor Wilfried Janssens*. (pp. 285-300). Leuven: Peeters.

DEKESEREDY, W.S. (2011). *Contemporary Critical Criminology*. Abingdon: Routledge.

DETRY, I. & GOEDSEELS, E. (2008). De "nieuwe" statistiek van de jeugdparquetten. Analyse van de gegevens met betrekking tot de instroom voor het jaar 2005. In: C. VANNESTE, I. DETRY & E. GOEDSEELS (eds). *De "nieuwe" statistiek van de jeugdparquetten: een eerste belichting van de eerste analyseresultaten vanuit verschillende invalshoeken*. Gent: Academia Press.

DE LANDSTHEER, C., PALMER, J., & MIDDLETON, D. (2002). Een framing analyse over de Kosovo-oorlog in de Nederlandse pers vergeleken met de Britse en Italiaanse pers. *Tijdschrift voor Sociologie*, 23(3-4), 403-437.

D'HAENENS, L. & DE LANGE, M. (2001). Framing of asylum seekers in Dutch regional newspapers. *Media, Culture & Society*, 23, 847-860.

DOI, D. (1998). Media and juvenile violence: the connecting threads. *Nieman Reports*, 52, 35-36.

DORFMAN, L. & SCHIRALDI, V. (2001). *Off Balance: youth, race and crime in the news. Building Blocks for Youth*. Washington D.C.: Berkeley Media Studies Group for Building Blocks for Youth. Opgehaald van <http://www.buildingblocksforyouth.org>

EINSIEDEL, E.F., SALOMONE, K.L. & SCHNEIDER, F.P. (1984). Crime: effects of media exposure and personal experience on issue salience. *Journalism Quarterly*, 61, 131-136.

Elektronisch Nieuwsarchief (2011). *Nieuwsmonitor 4. Vlaamse televisiejournals: het buitenland verdwijnt van de radar. Criminaliteit, cultuur, politiek en buitenland in de Vlaamse televisiejournals (2003-2010)*. Universiteit Antwerpen & Katholieke Universiteit Leuven. Opgehaald van http://www.nieuwsarchief.be/docs/Nieuwsmonitor_4.pdf

ENTMAN, R.M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43, 51-58.

ERICSON, R.V. (1995). *Crime and the Media*. Aldershot: Dartmouth.

FAUGERON, C. (1978). Du simple au complexe: mes représentations sociales de la justice pénale. *Déviance et Société*, 2, 411-432.

- FEDERALE POLITIE (2009). *Veiligheidsmonitor 2008-2009*. Brussel: Federale Politie Dienst Beleidsondersteuning. Opgehaald van www.polfed-fedpol.be
- FERRELL, J. (2003). Cultural Criminology. In: M.D. SCHWARTS & S.E. HATTY (eds.). *Controversies in critical criminology*. (pp. 71-84). Cincinnati, OH: Anderson Publishing.
- FOWLER, R. (1991). *Language in the news. Discourse and ideology in the press*. London: Routledge.
- FOX, R., & VAN SICKEL, R. (2001). *Criminal justice in an age of media frenzy*. Boulder Colorado: Lynne Rienner Publishers inc.
- GANS, H.J. (1979). *Deciding what's news: A study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek and Time*. New York: Vintage Books.
- GRABE, M.E., TRAGER, K.D., LEAR, M. & RAUCH, J. (2006). Gender in crime news: a case study test of the chivalry hypothesis. *Mass communication & Society*, 9(2), 137-163.
- HANEY, C. & GREENE, S. (2004). Capital Constructions: Newspaper Reporting in Death Penalty Cases. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 4, 129-150.
- HENDRIKS, A. (1970). Inhoudsanalyse van dagbladen. Methode en proeve van toepassing, In: *Bijdrage tot de communicatiewetenschappen. Liber amicorum ter nagedachtenis van N. Devolder*. (pp. 77-140). Leuven: KULeuven.
- HOEFNAGELS, G.P. (1980). *Beginnselen van de Kriminologie*. Deventer: Kluwer.
- HOLMQVIST, K., HOLSANOVA, J., BARTHELSON, M. & LUNDQVIST, D. (2003). Reading or scanning? A study of newspaper and net paper reading. In: J.R. Hyönä & H. Deubel (eds.). *The mind's eye: cognitive and applied aspects of eye movement research*. (pp. 657-670). Amsterdam: Elsevier.
- HOOGHE, M., VANHOUTTE, B., HARDYNS, W. & BIRCAN, T. (2010). Unemployment, inequality, poverty and crime. Spatial distribution patterns of criminal acts in Belgium, 2001-06. *British Journal of Criminology*, 51, 1-20
- HÜTTNER, H., RENCKSTORF, K. & WESTER, F. (1995). *Onderzoekstypen in de communicatiewetenschap*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- JENNISSEN, R.P.W. & BLOM, M. (2007). Allochtone en autochtone verdachten van verschillende delicttypen nader bekeken. In: *Cahier*, 4, WODC.
- KOSICKI, G.M. (1993). Problems and opportunities in agenda-setting research. *Journal of communication*, 43(2), 100-127.
- KRIPPENDORFF, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Newbury Park, CA: Sage.
- LESTER, P.M. & ROSS, S.D. (2003). *Images That Injure. Pictorial Stereotypes in the Media*. Westport: Praeger.
- LIPPMANN, W. (1946). *Public Opinion*. New York: Penguin Books.
- LISSENBERG, E., VAN RULER, S. & VAN SWAANINGEN, R. (2001). *Tegen de regels IV. Een inleiding in de Criminologie*. Nijmegen: Ars Aesui Libri.
- MALES, M.A. (2000). *Kids and Guns: How politicians, experts, and the press fabricate fear of youth*. Philadelphia: Common Courage Press. Opgehaald van www.commoncouragepress.com
- MANSSENS, J. & WALGRAVE, S. (1998). *Populair en/of kwaliteit? De Vlaamse pers over de zaak Dutroux*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- MARSH, H. (1991). A comparative analysis of crime coverage in newspapers in the United States and other countries from 1960-1989: A review of the literature. *Journal of Criminal Justice*, 19, 67-79.
- MCCOMBS, M.E., & REYNOLDS, A. (2002). News influence on our pictures of the world. In J. BRYANT & D. ZILLMANN (Eds.), *Media effects: Advances in theory and research*, 2nd. (pp. 1-18). MAHWAH, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- McCOMBS, M.E., & SHAW, D.L. (1972). The agenda-setting function of the mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36, 176-187.
- McMANUS, J. & DORFMAN, L. (2002). Youth violence stories focus on events, not causes. *Newspaper Research Journal*, 4, 6-20.
- MUNCIE, J. (2001). The Construction and Deconstruction of Crime. In: J. Muncie & E. McLAUGHLIN (eds.). *The Problem of Crime. Second edition..* London: Sage.
- MUNCIE, J. & GOLDSON, B. (eds.). (2006). *Youth, crime and justice: critical issues*. London: Sage.
- NEUENDORF, K.A. (2002). *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks: Sage.
- O'CONNELL, M. (1999). Is Irish Public Opinion Towards Crime Distorted by Media Bias? *European Journal of Communication*, 14, 191-212.
- OMAJI, P.O. (2003). *Responding to youth crime: towards radical criminal justice partnerships*. Annandale: Hawkins press.
- REINER, R. (2007). Media-made criminality: the representation of crime in the mass media. In: M. MAGUIRE, R. MORGAN & R. REINER (reds.). *The Oxford Handbook of Criminology*. (pp. 302-337). Oxford: Oxford University Press.
- RIFFE, D., LACY, S. & FICIO, F.G. (1998). *Analyzing the media messages using quantitative content analysis in research*. Mahwah: Erlbaum.
- ROBERTS, J.V. & DOOB, A.N. (1990). News media influences on public views of sentencing. *Law and human behavior*, 14(5), 451-468.
- SCHUEFFLE, D. (2000). Agenda-setting, priming and framing revisited : another look at cognitive effects of political communication. *Mass communication & society*, 3(2&3), 297-316.
- SEMETKO, H.A. & VALKENBURG, P.M. (2000). Framing European Politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication* 2000, 93-109.
- SHELEY, J.F. & ASHKINS, C.D. (1981). Crime, crime news, and crime views. *Public Opinion Quarterly*, 45, 492-506.
- STARK, C., PATERSON, B. & DEVLIN, B. (2004). Newspaper coverage of a violent assault by a mental ill person. *Journal of psychiatric and mental health nursing*, 11, 635-643.
- TANDON, N. (2007). Secondary Victimization of Children in the Media: An Analysis of Perceptions of Victims and Journalists. *International Journal of Criminal Justice Sciences* 2, 2, 119-135.
- TEUGELS, M., VAN HOOF, E., MORY, K. & DE WITTE, H. (2009). Is er een crisis op de redacties? Een onderzoek naar burnout bij beroepsjournalisten in Vlaanderen. *Over Werk tijdschrift van het steunpunt WSE*, 4, 120-126.
- VALKENBURG, P. M., SEMETKO, H. A., & DE VREESE, C. H. (1999). The effects of news frames on readers' thoughts and recall. *Communication Research*, 26, 550-569.
- VAN DEN BERG, H. & VAN DEN VEER, K. (1986). *Ideologie en massamedia*. Amsterdam: VU Uitgeverij.
- VAN DER BURGH, S., CHRISTIAENS, J., DEFRAENE, D., NAEGELS, C., VAN PRAET, S. & ELIAERTS, C. (2007). De jeugd van toen en die van tegenwoordig: een generatie van verschil? *Psychologos*, 3, 31-41.
- VAN DIJK, A.T. (1991). *Minderheden in de media: een analyse van de berichtgeving over etnische minderheden in de dagbladders*. Amsterdam: SUA.
- VAN GORP, B. (2004). *Framing en het interpreteren van nieuws. Een experimenteel onderzoek naar de effecten van frames*. PSW-paper 2004 (6). Communicatiewetenschappen.
- VAN HOOF, A. (2000). *Kranten met karakter. Identiteit van kranten vanuit kwaliteitsperspectief*. Amsterdam: Thela Thesis.

- VAN SAN, M. & LEERKES, A. (2001). *Criminaliteit en criminalisering: allochtone jongeren in België*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- VAN WELZENIS, I. (2002). De geweldsproblematiek: definiëring, oorzaken en onderzoek. In: K. BEYENS, J. GOETHALS, P. PONSAERS & G. VERVAEKE (reds.). *Criminologie in Actie*. (pp. 209-226). Brussel: Politeia.
- VAN WELZENIS, I. (2003). *Jeugddelinquentie. Wat verstaan we eronder? Waar komt het vandaan en wat doen we eraan?* Mechelen: Kluwer.
- VETTENBURG, N., WALGRAVE, L. & VAN WELZENIS, I. (2002). Maatschappelijke kwetsbaarheid: een theorie over systematische delinquentie door jongeren. In: P. GORIS & L. WALGRAVE (reds.). *Van kattenkwaad en erger: Actuele thema's uit de jeugdcriminologie* (pp. 39-76). Leuven: Garant.
- VINSON, C.D. & ERTTER, J.S. (2002). Entertainment or Education, How Do the Media Cover the Courts? *Harvard International Journal of Press/Politics*, 7, 80-97.
- VLAAMS PARLEMENT (2005). *Vlaams Jeugdbeleidsplan 2006-2009, ingediend onder de coördinatie van de heer Bert Anciaux, Vlaams Minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel*. Brussel: Vlaams Parlement. Opgehaald van <http://jsp.vlaamsparlement.be>
- WALGRAVE, S. & DE SWERT, K. (2002). *Does news content matter? The contribution of the news media in the making of the issue of the Vlaams Blok*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen. Opgehaald van www.politeia-conferentie.be
- WAYNE, M., PETLEY, J., MURRAY, C. & HENDERSON, L. (2010). *Television news, politics and young people. Generation disconnected?* Houndmills: Palgrave Macmillan.
- WESTER, F. (1995). Inhoudsanalyse als systematisch-kwantificerende werkwijze. In: H. HÜTTNER, K. RENCKSTORF & F. WESTER. *Onderzoekstypen in de communicatiewetenschap*. (pp.134-162). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- WRIGHT, J. W., & ROSS, S. D. (1997). Trial by the media?: Media reliance, knowledge of crime and perception of criminal defendants. *Communication Law and Policy*, 2, 397-416.
- ZILLMANN, D., KNOBLOCH, S. & YU, H. (2001). Effects of photographs on the selective reading of news reports. *Media Psychology*, 3, 301-324.